

طرح ارتش مشترک و روابط نظامی ترکیه و جمهوری آذربایجان

مشکل دولت آذربایجان حفظ تمامیت ارضی این کشور و حل مشکلات خود با ارمنستان است. بنابراین زمینه های همکاری نظامی بین دو کشور خیلی گسترده نیست ولی این نوع همکاری ها بسیار مهم است

عادلی/خبرگزاری آران
خبرگزاری آران/سرویس آذربایجان

مشکل دولت آذربایجان حفظ تمامیت ارضی این کشور و حل مشکلات خود با ارمنستان است. بنابراین زمینه های همکاری نظامی بین دو کشور خیلی گسترده نیست ولی این نوع همکاری ها بسیار مهم است.

مرکز بین المللی مطالعات صلح: جمهوری آذربایجان در دو دهه گذشته روابطی راهبردی و ویژه با ترکیه داشته است و حتی برخی از مقامات دو کشور روابط بین دو سو را تحت عنوان یک ملت دو دولت ارزیابی می کنند. همچنین در دو دهه گذشته دو کشور دارای روابط امنیتی و نظامی بوده و در بخش هایی بسیاری این همکاریها ادامه و گسترش یافته است. در این بین با توجه به سفر اخیر اردوغان به باکو و احتمال تشکیل ارتش مشترک بین ترکیه و جمهوری آذربایجان برای بررسی بیشتر روابط نظامی و امنیتی آنکارا- باکو به گفتگویی با دکتر حسین علایی کارشناس و تحلیلگر مسائل استراتژیک و امنیتی پرداخته ایم:

مرکز بین المللی مطالعات صلح: با توجه به سفر اخیر اردوغان به باکو اهداف اساسی ترکیه از حضور روز افزون امنیتی و نظامی در جمهوری آذربایجان در چه مولفه هایی نهفته است ؟

جمهوری آذربایجان اهمیت زیادی برای ترکیه دارد. زیرا این کشور در همسایگی با ارمنستان قرار دارد و ارمنستان هم از ده ها سال پیش به دلیل کشتار ارمنه در ترکیه دل خوشی از دولت ترکیه ندارد. از سوی دیگر دو دولت جمهوری آذربایجان و ارمنستان بر سر منطقه قره باغ با هم اختلاف اساسی دارند و تا کنون چندین بار بر سر قره باغ با هم جنگیده اند و هم اکنون اراضی قره باغ در تصرف ارمنستان است. بنابراین از دیدگاه ترکیه کنترل رفتار ارمنستان در حوزه امنیت ملی این کشور محسوب می شود و ترکیه از طریق توسعه روابط با ترکیه می خواهد فشار بر ارمنستان را افزایش دهد. گذشته از این نیز ارمنستان با ترکیه همجوار است و یکی از مراکز رفت و آمد کردهای پ ک ک است و این موضوع نیز از حساسیت های ترکیه نسبت به رفتار ارمنستان است. در این بین حضور امنیتی و نظامی ترکیه در آذربایجان می تواند وزن سیاسی ترکیه در برابر روسیه را نیز افزایش دهد و با توجه به عضویت ترکیه در ناتو و همسویی این کشور با آمریکا مورد استقبال کشورهای غربی نیز هست.

مرکز بین المللی مطالعات صلح: با توجه به اینکه روابط دو کشور در سالهای اخیر با برخی فرازو نشیب هایی بر سر سیاست خارجی دولت اردوغان مبنی بر صفر کردن مشکلات با همسایگان و همچنین پایه ای تردید ها در مورد روابط ترکیه با ارمنستان روبرو بوده است، چالشهای کنونی گسترش روابط حداکثری و همه جانبه امنیتی و نظامی بین دو کشور چیست؟

در یک سال اخیر عملاً سیاست خارجی دولت ترکیه دچار تحول اساسی شده است و سیاست صفر کردن مشکلات با همسایگان تبدیل به برنامه ترکیه برای سرنگونگی دولت سوریه و آموزش مخالفین مسلح بشار اسد شده است. حتی در چند روز اخیر با تبادل آتش توپخانه، دو کشور تا آستانه جنگ هم پیش رفتند. در مورد ارمنستان هم تا کنون دولت ترکیه نتوانسته معضل کشتار ارمنه با این کشور که خود را مدعی خون ارمنه ترکیه می داند، حل کند. بنابراین برای ترکیه مشخص شده است که در صحنه عمل نمی تواند از سیاست صفر کردن مشکلات با همسایگان پیروی کند و عملاً اختلافات تاریخی با بعضی از همسایگان دوباره زنده شده است. در این راستا توسعه اختلاف ترکیه با ارمنستان، همواره با استقبال دولت آذربایجان مواجه شده است زیرا آذربایجان همیشه ارمنستان را تهدید کننده تمامیت ارضی خود تلقی می کرده است. بنابراین توسعه روابط نظامی و امنیتی با ترکیه برای آذربایجان در واقع همکاری در مقابل یک دشمن مشترک خوانده می شود و اهمیت سیاسی زیادی برای هر دو کشور دارد.

مرکز بین المللی مطالعات صلح: الهام علی اف و رجب طیب اردوغان در سپتامبر سال 2010 میلادی در استانبول تفاهم نامه تشکیل شورای همکاری استراتژیک بین دو کشور امضا کرده اند در این حال این شورا چه نقشی در هر گونه گسترش روابط امنیتی و نظامی دو کشور دارد؟

امضای تفاهم نامه تشکیل شورای همکاری راهبردی برای هر دو کشور ترکیه و آذربایجان زمینه لازم را برای گسترش روابط امنیتی و نظامی فراهم می کند و موجب ایجاد یک ساختار تعریف شده برای همکاری های دوجانبه می شود. از سوی دیگر نگرانی مشترک جمهوری آذربایجان و ترکیه از توسعه نفوذ روسیه در ارمنستان هم باعث نزدیک شدن دو کشور به یکدیگر شده است. البته علاقه ترکیه به پیوند هرچه بیشتر با کشورهای ترک زبان هم مزید بر علت است. یعنی گرچه مردم آذربایجان پیوند تاریخی بیشتری با ایران دارند و ساختار جغرافیایی این کشور با ایران پیوند خورده است و زبان آنها با مردم آذربایجان ایران یکسان و متفاوت از زبان مردم ترکیه است ولی ترکیه سعی بر استفاده بیشتر از مزیت های طبیعی آذربایجان دارد.

مرکز بین المللی مطالعات صلح: اخیراً کمیته امنیت و دفاع مجلس ملی جمهوری آذربایجان آخرین مرحله بررسی طرح ایجاد ارتش مشترک ترکیه و آذربایجان را به پایان رساند. به نگاه شما دلایل توجه برخی مقامات و جناح های آذری به ایجاد ارتش مشترک چیست ؟

ایجاد ارتش مشترک کار ساده و آسانی نیست. اصولاً دو کشور آذربایجان و ترکیه از توازن متعادل و وزن سیاسی متوازی برخوردار نیستند. زیرا ترکیه کشوری بزرگ و بیش از ده برابر آذربایجان جمعیت دارد و دارای مرز مشترکی هم با خاک اصلی این کشور نیست. بنابراین شاید طرح مسئله ارتش مشترک بین دو کشور ترکیه و جمهوری آذربایجان اهمیت سیاسی بیشتری داشته باشد تا این که واقعا بخواهد در صحنه عمل ظهور یابد. ولی به هر حال هر دو کشور از ظرفیت تبادل اطلاعات با یکدیگر بهره خواهند برد.

مرکز بین المللی مطالعات صلح: با توجه به پیشنهاد قبلی ایجاد پایگاه نظامی ترکیه در نخجوان و نوع همکاری های امنیتی ترکیه و آذربایجان علل توجه باکو به گسترش روابط نظامی امنیتی با آنکارا چیست؟

شاید دولت آذربایجان با طرح مسئله گسترش روابط نظامی با ترکیه می خواهد پاسخی برای مردم این کشور درباره از دست دادن قره باغ پیدا کند. به هر حال کشور کوچکی مانند جمهوری آذربایجان می خواهد امنیت ملی خود را با کشور بزرگتری مثل ترکیه پیوند بزند تا هم از تلاش روسیه برای نفوذ در این کشور بکاهد و هم به ارمنستان نشان دهد که توان نظامی اش با قدرت نظامی ترکیه پیوند خورده است. گذشته از این نیز ایجاد پایگاه نظامی ترکیه در نخجوان با توجه به حساسیت های ایران، ارمنستان و روسیه اقدام بعیدی به نظر می رسد.

مرکز بین المللی مطالعات صلح: گسترش روابط نظامی جمهوری آذربایجان با ترکیه و حضور فزاینده ترکیه در این کشور چه تاثیری بر منافع ملی ایران خواهد داشت؟

جمهوری اسلامی ایران از همکاری بین کشورهای مسلمان و همسایه استقبال می کند و هر نوع همکاری در بین کشورهای منطقه را به نفع امنیت منطقه تلقی می کند. منافع ملی هر دو کشور جمهوری آذربایجان و ترکیه ایجاد می کند که روابط خوبی با ایران داشته باشند و از ظرفیت ایران برای رفاه مردم خود استفاده کنند. چنانچه هم اکنون ارتباط دولت آذربایجان با نخجوان از طریق خاک ایران و با مساعدت جمهوری اسلامی صورت می گیرد و پیوند مردم این کشور با ایران یک پیوند طبیعی و ضروری است. منافع ملی ایران هم در صورت گسترش روابط اقتصادی با ترکیه و آذربایجان بهتر تأمین می شود.

مرکز بین المللی مطالعات صلح: در صورت تشکیل ارتش مشترک بین ترکیه و جمهوری آذربایجان (و اینکه وظایف این ارتش که مبارزه با ترور و دفاع از منافع و اهداف مشترک هر دو کشور، مهم

ترین آرمان این ارتش معرفی شده است (تشکیل این ارتش چه تاثیری در معادلات منطقه ای قره باغ و نفوذ بازیگرانی همچون روسیه دارد؟

دولت آذربایجان معتقد است که حمایت روسیه از دولت ارمنستان موجب شده است تا این کشور نتواند منطقه ناگورنو قره باغ را از دست ارمنستان آزاد کند. در این حال با فرض تشکیل ارتش مشترک آذربایجان و ترکیه، خیال دولت آذربایجان از تهدیدات جدید ارمنستان و احتمال نفوذ روسیه در آن کشور راحت می شود. ولی بعید به نظر می رسد که چنین اقداماتی بتواند در وضعیت قره باغ تغییری ایجاد کند.

مرکز بین المللی مطالعات صلح: دورنمای روابط نظامی و امنیت دو کشور جمهوری آذربایجان و ترکیه را چگونه و با چه مولفه هایی ارزیابی می کنید؟

هر دو کشور ترکیه و آذربایجان احساس نیاز زیادی به همکاری با یکدیگر می کنند. معمولا وقتی دو کشور دارای روابط نظامی و امنیتی هستند، علامت داشتن روابط خوب سیاسی دولت های دو کشور است. در این بین ترکیه در مسائل نظامی در حوزه پیمان ناتو عمل می کند و اهداف متفاوتی از تمایلات و نیت آذربایجان دارد، ولی مشکل دولت آذربایجان حفظ تمامیت ارضی این کشور و حل مشکلات خود با ارمنستان است. بنابراین زمینه های همکاری نظامی بین دو کشور خیلی گسترده نیست ولی این نوع همکاری ها بسیار مهم است. /ع

پایان پیام